Published and distributed under permit (No. [illegible]), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXIX. Число 253. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 29. жовтня, 1921. VOL. XXIX. No. 253. Jersey City, N. J., Saturday, October 29, 1921. THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОІ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОІ ДЕРЖАВИ

ЮНІЇ ВІДКЛИКУЮТЬ ЗЕЛІЗНИЧИЙ СТРАЙК

ШІКАҐО, 27. жовтня. — Виконавчі урядники „пятьох великих зелізничих юній" постановили відкликати страйк зелізничих робітників, що був заповіджений на 30. жовтня.

Таку постанову приняли головні урядники „пятьох великих зелізничих юній" на своїй нараді, яку вони відбули тут вчора після конференції, скликаної Зелізничою Робітничою Радою Злучених Держав. Після того, як зелізничі зарядчики розїхалися домів та осталися лише самі представники робітничих юній, Зелізнича Рада відбула з ними ще одну конференцію. На ній Гупер, один з так званої публичної ґрупи, котрого загалом уважали за речника президента Гардинґа в справі зелізничого страйку, доклав усіх зусиль, щоби наклонити провідників юній відкликати страйк. Головним арґументом в його руках являлася заява Зелізничої Робітничої Ради, в котрій запевнялося робітників на зелізницях, що Зелізнича Робітнича Рада не буде брати під розвагу ні одного домагання дальшої знижки робітничої заплати, якби таке було поставлене, так довго, аж вона не поріщить наперед домагання зелізниць змінити правила праці. В довгій промові до юнійних провідників Гупер представляв їм користи сеї заяви і переконував, що заява усуває головні побоювання, що довели зелізничих робітників до голосовання за страйком. Після своєї промови він оставив юнійним урядникам заяву Ради і відійшов.

Промова видимо зробила своє вражіння. До того межи самими юнійними провідниками виступали декотрі за відкликаннєм страйку. Передовсім за сим побивався Лі, предсідатель юнії зелізничих трейнменів. Немалий вплив на них мав також Волтер Мекменимен, член Зелізничої Ради з ґрупи робітничої. Остаточно по довших нарадах провідники рішили відкликати заповіджений на 30. жовтня зелізничий страйк. Сталося се о пів до дванайцятої години в ончи. Завтра рано юнійні провідники вишлють відповідні телеґрами до предсідателів центральних юній, а сі вишлють телеґрами до предсідателів місцевих юній, а ті передадуть зарядженнє членам юній.

НЮЙОРСЬКІ КРАВЕЦЬКІ БОСИ ПРОВОКУЮТЬ КРАВЕЦЬКУ ЮНІЮ

НЮ ЙОРК, 27. жовтня. — Вчора відбувалися наради юнії жіночих кравців, на котрих радили над тим, як боронитися перед заповідженим кравецькими босами приверненнєм заплати від штуки. Рівночасно кравецькі підприємці відбули свої наради, на котрих уложили заяву, в котрій визивають кравецьких робітників, починати страйк, заявляючи, що вони сього страйку не бояться, бо се буде дуже непопулярний страйк. Проти сеї заяви юнія видала свою заяву, в котрій приверненнє заплати від штуки пятнується острими словами; межи инчим кажеться, що заведеннє заплати від штуки в кравецькім промислі значить тільки, що завернутися назад до давної „системи витягання поту" („свет щап" називається домашний промисл, але не на продаж на ринку, але для гуртового замовника).

ДИНАМІТОВИЙ ВИБУХ У МАЙНІ.

ПИТСБУРҐ, Канзас, 27. жовтня. — В копалні, званій Ґрей Вулф Майн, коло Ґрос, Канзас, случився в ночи, на коротко перед північою, вибух динаміту.

Динаміт вибух в двох місцях і знищив вхід до майни так, що праця в майні буде перервана на кілька днів.

Поліція зараз почала слідство в справі вибуху. В ґазетах появилися вістки, що буцімто вибух має щось спільного зі страйкарами. Кажуть, що до майни прийшло по полудни кількох страйкуючих майнерів і спиталося, чому в ній працюється. На се робітники мали їм відповісти: „Бо ми хочемо їсти." Шериф вивідується імена робітників, що приходили до майни.

СХІДНО-СИБІРСЬКА РЕПУБЛИКА ПРИШЛЕ ДЕЛЕҐАЦІЮ НА ВАШІНҐТОНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

ВАШІНҐТОН, 27. жовтня. — Далеко-східна Република (Східна Сибір) вишле на вашінґтонську конференцію в справі зменчення оружения свою делеґацію, котрої обовязком буде приглядатися нарадам конференції в справі Далекого Сходу і поробити відповідні представлення конференції, якби сього вимагали інтереси Сибірі.

Представники далеко-східної републики уже просили американський уряд о візованнє їх пашпортів. Американський уряд обіцяв дати віза, хоч представники сеї републики не будуть мати офіціяльного становища на конференції.

ЖИДИ БУДУТЬ ВІДКЛИКАТИСЯ ДО ВАШІНҐТОНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

СИНСИНАТІ, Огайо, 27. жовтня. — Жиди сього міста почали серед Жидів усього світу рух за тим, щоби Жиди предложили наближаючійся конференції для зменчення зоружень у Вашінґтоні свої домагання національної рівности. В Синсинаті відбулися нині наради виконавчого комітету Союза Жидівських Громад, і сей постановив вибрати визначних в Злучених Державах Жидів, щоби вони представили відповідні домагання вашінґтонській конференції. Предсідатель комітету має вистаратися у секретаря Гюза о послуханнє перед конференцією.

ВІДҐУКИ ПОЧТОВОГО РАБУНКУ В НЮ ЙОРКУ.

По обчисленню вартости почтових посилок, скрадених з почтового воза, що був колисьтут нападений в Ню Йорку, показалося, що вартість усіх зрабованих посилок може винесе коло трох міліонів долярів. Кілька нюйорських банків уже зголосило свої претенсії, які разом виносять понад два міліони долярів.

Почтові власти проголосили 15,000 долярів надгороди тому, що потрафить розслідити злочинців або довести до арештовання котрого з них. З огляду на те, що тепер показалося, що сума зрабована є богато більша, як здавалося зпочатку, почта думає підвсишити нагороду.

ВОРОЖАТЬ, ЩО ЧОЛОВІК ПОТРАФИТЬ ПРОДОВЖИТИ ЖИТТЄ.

Кількох бесідників виступало на відбуваючійся тепер в Шікаґо конвенції асекурацій-них компаній взаїмного обезпечення з доказами, що чоловік в будуччині потрафить значно продовжити своє життє. Недавно тому англійський письменник Бернард Шо виступив з пророцтвом, що колись люди будуть жити по 300 літ. Кількох людий на конвенції в Шікаґо ручило, що се зовсім не фантазія, але можливість, один бесідник доказував, що люди уже потрафили продовжити своє життє, бо тепер пересічне життє чоловіка довше о 10 літ як боно було 50 літ тому назад. Коли у відповідь на його бесіду зібрані на галі, почали сміятися, бесідник відповів: „Як я був хлопцем, ми звичайно сміялися над тим, що сказав, що чоловік потрафить колись літати. А преців се вже нині осягнено". Він говорив далі про одного Американця з Месечузетс, що дожив віу 165 літ.

МІЖНАРОДНЯ ВИСТАВА В ЖЕНЕВІ.

Дня 15-го жовтня с. р. відкривається в Женеві міжнароднявистава, в якій має взяти участь Українсько-Швайцарська Торговельна К о м о р а. Сим представляється добра нагода всім Українцям, які малиб готові національні вироби (вишивки, цяцьки, перлові, різбляні, гончарні і т. п. роботи) проати сі вироби по цінам швайцарського ринку. Пересилку експонатів до Женеви з дорученням Ураїнсько-Швайцарської Торговельної Комори орґанізує п. К. Чайка. Експонати приймаються до 5-го жовтня 1921 р. включно в помешканню У. Ч. Х. Відень, I. Біберстаф 26/7, від 10 — 1 години щодня, за виключеннєм неділь. За цілість експонатів відповідальна Украінско-Швайцарська Торговельна Комора. Більші колекції експонатів можна посилати прости до Українсько-Швайцарської Торговельної Комори: Дженеве, 18 Рюі дю Марцє.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

РАБУНОК ПОЇЗДУ В МЕКСИКО.

З Мексико доносять, що недалеко від міста Азтапосалько, передмістя міста Мексика, банда розбійників напала на поїзд, забила шість осіб, обрабувала всіх пасажирів з яких 200.000 та пропала без сліду на автомобілях. Убиті люди се жовніри, вислані урядом до стереження дорогих річий, пересиланих урядом. Коли розбійники напали на поїзд, вони почали стріляти; розбишаки відповідали і вбили 6 жовнірів. Військові власти зараз вислали відділ жовнірів слідом за розбишаками. Розбій случився майже в самій столиці; поїзд лиш що виїхав з міста, як на нього напали розбійники.

ПОЛЬСЬКІ РОЗБИШАЦТВА У ГАЛИЧИНІ.

Наслідком сього, що польські власти безпеченства у Східній Галичині турбуються тільки про се, якби гнобити та дратувати українське населеннє арештами та переслідуваннями, а про справжню безпечність та порядок в краю ані думають, розвинувся в краю просто застрашаючий бандитизм. І так узброєні бандити напали в Тишовниці пов. Сколє на селянина Івана Куцишина, що повернув з Америки та ограбили його з усіх грошей. В Серафинцях пов. Городенка ограбили бандити й убили селянина Войтіховського, в Рогатині вбили селянина М. Взорека, а його господарство вирабували. В повітах: Добромиль, Ярослав, Перемишль, Гусятин ведуть розбишацьку роботу добре зорґанізовані банди, які чваняться „перетрушуваннєм" як своєю спеціяльністю. Нещасне населеннє хапається в своїй розпуці крівавої самопомочи та лінчу як одинокого ратунку, бо знає, що власти про нього не подбають. Польським шефам поліції в роді пана Райнлендера далеко вигідніще продукуватися в бюрі перед переслухуваними Українцями сатрапськими манірами та великопанським викрикуваннєм, як робити лад там, де трбеа.

МІЛІТАРНА ДИКТАТУРА У БЕСАРАБІЇ.

Черновецький „Волвартс" доносить з Букарещту, що румунський уряд настановив на Бесарабію найвищу військову команду, яка має бути в тісному контакті з міністерством війни та президентом міністрів. Завданням її завести спокій та лад в краю, бо дотеперішні способи не могли цього доконати. Військовим диктатором став ґенерал Поповічі,якому передано всю військову та цивільну владу у Бесарабії.

ТРЕТИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ І ГОЛОД В РОСІЇ

Із певного жерела подають, що виконавчий комітет третього інтернаціоналу, післав 1. серпня таємний припис, в бюро західно-европейського секретаріяту пропаґанди за № 56732 —473, в котрім указує на необхідність використи аґітацію, в питанню допомоги голодуючим в Росії, в цілях пропаґанди революції. В сьому му приписі вказується на те, що революційне запалення пролетаріяту на заході впало і що в настроях робітників зробилася велика зміна і замість ентузіязму і пдвищеного настрю прийшла апатія і втома. Пролетаріяту заходу належить показати свою революційність, беручи уасть в орґанізації голодуючим в Росії.

Центральний виконавчий комітет третього інтернаціоналу пропонує робітникам і всім працьовникам, в один і той-же день, виступити по всіх центрах держав заходу з протестом і енерґійно вимагати від своїх урядів припинення предявлень, яких-би то не було умовин до советського уряду. Далі робітникам пропонується вимагати від урядів передачи всіх фондів, призначених для голодуючих, до рук робітничих орґанізацій.

Припис сей підписаний Зіновєвим, завідуючим відділом пропаґанди Катаньяном і секретарем Арнгольдом.

Для виконання цього припису 25. серпня в Дісельдорфі відбулася конференція західного европейського секретаріяту і членів Ц. В. К., на котрій був також присутнім Радек. Конференція постановила назначити на 4. вересня, по всіх столицях Европи демонстрації на користь совітської Росії зробити збірку допомоги голодуючим.

В середині вересня повинна відбутися нова конференція, яка має виробити тактику засобів домагання, аби цілковито звільнити сов. владу Росії від якого-будь контролю західно-европейських держав і зайнятися ширшою пропаґандою допомоги голодуючим. Сю пропаґанду рішено використати також і в революційних цілях.

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

В Ню Йорку отворяється в сю суботу, дня 29. с. м., велика вистава, уладжена всіми народностями, які склались на американську націю, у великій касарні 71-ого полку (71 Реджимент Арморі) при 34-тій улиці і Парк евеню .

Вистава буде тривати два тижні і буде замкнена 12. падолиста с. р.

Українці на виставі мають свій окремий відділ. Також будуть брати участь в походах і концертах.

В неділю, 30. с. м., вечером нюйорський український церковний хор співати-ме на виставі на концерті злучених хорів.

Тикети на виставу можна дістати при касі від 34-ої улиці.

ПРОТЕСТ ПРЕЗИДЕНТА ПЕТРУШЕВИЧА ДО АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ

ВІДЕНЬ, 12. жовтня .— Президент Галицької Української Республіки, др. Евген Петрушевич, звернувся до премієрів аліянтських великих держав телеґрафічною дорогою о інтервенцію і поміч українському населенню в українській Галичині, з приводу увязнення українських студентів і професорів вільного українського університету у Львові та з приводу розбоїв польських окупантів в тому краю над Українцями за те, що усуваються від польської конскрипції (переписі населення).

ЗАМІТКА. — Про розбої польських наїзників над українською висшою школою у Львові та над студентами і професорами у нас вже писалось.

Пригадаємо ще, що польські окупанти в українській Галичині запорядили недавно свою польську конскрипцію, яку переводять при помочі своїх посіпаків, жандармів і війска. Поляки кажуть, що СА КОНСКРИПЦІЯ НЕ Є ПЛЕБІСЦИТ, АЛЕ ВОНА МАЄ ПОСЛУЖИТИ ЇМ ЗА „ДОКАЗ", ЩО ГАЛИЧИНА ТО „ПОЛЬСЬКИЙ КРАЙ". Розуміється, що Українці усунулись від конскрипції, не хотячи цілком записуватись при ній. Се розбісило ляцьких опришків до крайности і вони хотять силою вимусити, аби всі Українці вписались, або кажуть жандармам і своїм ріжкатим жовнірам самовільно вписувати Українців після своєї власної вподоби. Притім ті опришки допускаються над українським населенєм розбоїв, а на всіх впертих накладають кару в сумі 600 марок. ЛЬВІВСЬКІ ПОЛЬСЬКІ ҐАЗЕТИ ПИШУТЬ, ЩО УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ СПОКІЙНО ПЛАТЯТЬ ПОЛЬСЬКУ КАРУ, АЛЕ В КОНСКРИПЦІЇ НЕ ХОТЯТЬ БРАТИ УЧАСТИ.

Отже Ляхам не опможуть ані розбої, ані обманства, ані кари, бо їх злодійська і насильна та шахрайська конскрипція поза Варшавою не має жадного значіння.

УКРАЇНСЬКЕ НАСЕЛЕННЄ В ГАЛИЧИНІ ВТІКАЄ ПЕРЕД ПОЛЬСЬКИМИ КОНСКРИПЦІЙНИМИ КОМІСІЯМИ В ЛІСИ І ГОРИ.

В СЕЛАХ ЛИШАЮТЬСЯ ТІЛЬКИ ХОРІ, СТАРЦІ І ДІТИ.

ЛЬВІВ, 12. жовтня. — Краківська польська ґазета „Нова Реформа" подає вісти зі Східної Галичини, які сповіщають, що українське населеннє в Станиславівщині, Богородчанщині, Яворівщині, Равщині, Рогатинщині, Бережанщині, Городенщині, Борщівщині, Тернопільщині і в інших повітах, ставлять опір польській конскрипції і не хотять цілком записуватись в лісти польських конскрипційних комісій. Ніхто по селах не являється перед комісією.

У Львові Українці так пишуть в польських конскрипційних лістах в рубриці про „державну приналежність": „СХІДНОГАЛИЦЬКЕ ПИТАННЄ ЩЕ НЕ ВИРІШЕНЕ, А ПОЛЯКИ Є ТІЛЬКИ ВІЙСКОВИМИ ОКУПАНТАМИ".

Польські окупанти наслали богато свого війска на села української Галичини для постраху. Але і се не помагає. Конскрипційні комісії приїздять до пустих сіл, бо населеннє втікає перед ними в ліси і в далекі поля та гори, а в селах остають лише хорі, старці і діти.

БРІЯН ОСЯГНУВ ПОБІДУ І В ФРАНЦУСЬКОМУ СЕНАТІ.

ПАРИЖ, 27. жовтня. — Сьогодня сполудня французький сенат (висша палата парляменту) голосував над заявою довіря премієрови Бріяндови з приводу його наміру виїхати на конференцію до Вашинґтону. При голосованню Бріян побідив великою більшостю. 301 сенаторів голосувало за призианнєм йому довіря, а тільки 9 голосувало проти.

Тепер Бріян має свобідну руку до виїзду на конференцію в справі обмеження морських зоружень і в ділі Далекого Сходу.

Сенатор Де Жівеналь сказав, що французький сенат тому дебатував і голосував над справою поїздки Бріянда до Америки, бо не хотів, аби він їхав на власну руку, так як Вилсон був приїхав до Парижа.

ІРЛЯНДСЬКА СПРАВА ПРИЙДЕ ПЕРЕД БРИТІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

ЛОНДОН, 27. жовтня. — На британсько-ірляндській конференції виринають щораз то нові трудности, одначе всетаки конференція ще істнує і продовжує свої сесії. З усіх сторін висловлюють надію, що таки остаточно прийде до порозуміння і вкінці заходи Ллойда Джорджа в сьому віковому спорі увінчаються успіхом.

Міжтим юніоністи (консерватисти) в британському парляменті виявляють щораз більш еневдоволеннє. Через те правительство рішилось віддати в слідуючий понеділок цілоденну сесію палати громад (низшої палати парляменту) на дискусію над ірляндським питаннєм, щоби знати становище парляменту у сій важній справі.

ДР. ВІРТ ЗОРҐАНІЗУВАВ НОВЕ НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

БЕРЛІН, 26. жовтня. — Вірт, котрий уступив минулого тижня, одержав порученнє від президента німецької републики утворити новий кабінет.

Нині він приєднав нових членів кабінету і зорґанізував новий кабінет під своїм проводом.

На нинішній сесії парляменту др. Вірт заявив, що поділ Горішнього Шлеска є найбільшою несправедливостю супроти Німеччини, зазначуючи, що становище нового правительства у сій справі не змінилось.

На будинку парляменту на знак жалоби по страті частини Шлеска спущено до половини щоґли німецький републиканський прапор.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ВИГЛЯДАЄ БОЛЬШЕВИЦЬКА ҐАЗЕТА В ОДЕСІ.

Хтось з одеських Українців прислав до нашої редакції одно число тамошньої ґазети п. з. „БІЛЬШОВИК". Се є 384. число з 4. серпня с. р. (отже ішло майже 3 місяці). Ґазета виходить щодня і, як подано під заголовком, є „щоденною селянською ґазетою Одеського Ґуберніяльного Комітету Комуністичної Партії (більшовиків) України".

Як звісно, та партія складається переважно з МОСКАЛІВ, отже і в ґазеті „Більшовик" є статті і новинки в сумішку, українські і МОСКОВСЬКІ.

Ґазета друкована на брунатному папері, якого вживають по склепах до завивання товарів. Має всего дві сторінки. Друкована в „9-тій радянській друкарні" в Одесі. Відповідальний редактор М. Львовський.

Подамо декілька замітнійших вісток з тої ґазетки.

В першій статейці міститься поклик до селян, щоби сіяли збіже на зиму. Мала зачатись аґітація, аби селян переконати, що треба сіяти більше збіжа на зиму, аби можна опісля боротися з голодом.

В другій нотатці читаємо загрозу селянам, що як не будуть давати на нас податку в поживі (збіжу і худобі), то дістануть по 2 тижні арешту; а цілим громадам, що відхиляться від зложення податку, що стратять право продавати і купувати на базарі в місті.

Далі читаємо вістки про збірку помочі для голодуючих в Надволжанській области (в Московщині). Найбільше є згадок про червоноармійців, котрі віддають частину своїх пайків хліба голодним Приволжанам (червоноармійці, переважно самі Москалі).

Потім читаємо вістку, що комуністи в Брянську віддали золоті річи на фонд голодуючих (Видно, хто має золото в Росії!).

Відтак ідуть УРЯДОВІ оголошення „Губисполкома" (Ґубернского Ісполнітельного Камітета, то є Ґуберніяльного Виконуючого Комітету) в мові МОСКОВСЬКІЙ. І зараз видно, що Україна в федерації з Московщиною! Як федерація, так федерація. Федеральною мовою є московська для всіх нібито свобідно сфедерованих країв з Московщиною! Одна мова, один комісар і одно війско, але кождий край має свою окрему... назву.

Сумною вісткою є поклик в справі боротьби проти холери, яка, як видно, царить і на Україні.

В ґазеті є і фейлетон. Але теж дуже сумний. Говориться в ньому про те, що селяни, не маючи чим годувати худоби, убивають її. Автор фейлетону (який писаний в московській мові), Головко, остерігає селян, аби не убивали худоби, бо се основа селянського господарства. Рада добра, але паперова і в чужій мові. Бо що з ради, як нема заради, а що з писання її, як пишеться в чужій мові. Але найсумнійший самий факт, що на Україні такий голод, що аж худобу вбивають, бо нема вже в літі чим годувати. А, як знаємо, Ленін писав, що на Україні красний врожай...

Опісля є спізнена вістка, що в лютому с. р. українські селянські повстанці убили комуністку Наталку Бабенко. Повстанців називає ґазета бандитами і ворогами комунізму.

Ніхто убиття людини за політичні переконання не похваляє, але правда правдою, що прецінь комуністи перші впровадили сей спосіб боротьби в Росії і на Україні, отже себе вони винити повинні перших і перших називати бандитами.

В дописі з села Антонівки читаємо в тій ґазетці цікаву історію. Приїхали туди комуністи з великим засобом мануфактури, імовірно ткальних виробів для обміни на поживу. Селяни прийшли, подивились і не хотіли міняти. А не хотіли, бо пійшла по селі поголоска, що комуністи лише хотять в хитрий спосіб вивідатись, хто має збіже, а потім заберуть і хліб і мануфактуру. Біда. Отже на ратунок вислано з „Волнаркома" (волосного народнього комітету) товариша Цуркана, котрий селянам справу вияснив. По виясненню зачалась обміна. І люди виміняли збіжа — на 100 АРШИНІВ (90 ярдів) МАНУФАКТУРИ (видно, ткальних виробів).

Ще одна замітна допись з місточка Рибниці. Там урядники почтові і телеграфічні жалуються, що хотяй пайки поживи дістають на місці, в Рибниці, то за наказом на видачу тих пайків мусять посилати 60 верств (понад 60 кільометрів) в місто Балту. Через те за дорогу зелізницею по наказ (кусник паперу) треба тільки заплатити, кілько коштують пайки. Робітники питаються, чи не можливо наказ післати разом з пайком?

Та, можливо, але не там, де люди тримаються царської бюрократії.

Загалом, і вигляд і зміст цілої тої большевицької ґазети робить дуже сумне вражінне.

В місті, де живе 1 міліон душ, де за царських часів виходили великі, богаті змістом і відомостями, ґазети, видавані соціялістами, тепер виходять СВИСТКИ на папері, в який бувало в маленьких крамницях завивали малі клуночки, або в Австрії завивали тютюн за 4 нових.

ВІСТИ СКУПІ І ДУЖЕ СУМНІ.

НІХТО В ҐАЗЕТІ НЕ ВИСЛОВЛЮЄ ЖАДНОЇ СВОЄЇ ГАДКИ. Неначе люди окаменіли та перестали думати і передавати свої думки. Люди немов стались бездушними єствами.

З найбогатшого цвітучого краю — вісти про голод, про холеру, про вимиранне дітий, про кровопролитте, про те, що люди з браку паші вбивають худобу і з недостачі збіжа не сіють озимини.

І більш нічого!

Отсе той рай обіцяний.

Одинока відрадна вістка в цілій ґазеті — се, що в Гвоздянській волости засудив суд одного большевицького урядника, котрий не вмів писати, а підписувався хрестиком, на кару — ЗАПИСАТИСЬ НА КУРС ГРАМОТИ І НАВЧИТИСЬ ПИСАТИ.

Отого треба перідівсім усім большевикам: БУКВАРЯ І ГРАМОТИ. І не лише большевицьких урядників треба би вчити читати і писати, але й усіх большевиків. А як навчаться читати і писати, то певно кинуть большевизм і большевицький рай, а стануть розумними людьми і разом з народом будуть працювати для загального добра і поступу.

ЧОМУ НЕ ПРОТЕСТУЄТЕ ПРОТИ УБІЙНИКІВ?

(Від власного кореспондента).

В зимі 1919/20 (докладної дати не знаю) помер у Сернухові під Москвою в большевицькій тюремній лікарні український комуніст **Михайло Ткаченко.**

Ткаченко був одним з визначних українських революціонерів того покоління, яке в своїй ранній молодости виступило на арену поітичного життя з початком сього століття під прапором Революційної Української Партії (Р. У. П.). Ткаченко був тоді студентом київського університету, попав у царську тюрму, опісля втік до Галичини й у Львові перебував до 1906 р., беручи участь в діяльности Закордонного Комітету Р. У. П.

В той час Р. У. П. розпалася на дві ґрупи: Українську Робітничу Соціяльно-Демократичну Партію і Українську Соціяльно-Демократичну Спілку. Перша ґрупа був більш національна, друга більш інтернаціональна, а властиво — в обставинах російського життя — руссофільська. Ткаченко був одним з основателів другої ґрупи.

Вернувши з початком 1906 р. до Київа, Ткаченко відсунувся від партійного життя, скінчив київський університет, хотів готовитися до професури на правничім виділі, одначе політичні власти не згодилися на се з огляду на його політичну марку, отже став адвокатом.

Аж з вибухом революції в 1917 р. він знов кинувся в вир політичного життя як член української соціяльно-демократичної робітничої партії і аж до розігнання Центральної Ради був членом правительства. Весь час виступав як рішучий речник державної самостійности України і — як кажуть очевидці — мав великий вплив на еволюцію провідників Центральної Ради від федерації до самостійности.

Після розігнання Центральної Ради аж до вибуху повстання Директорії ховався перед Німцями, які видали були наказ його арештувати.

В тім часі відділився від української соціяльно-демократичної робітничої партії і заложив ґрупу українських незалежних соціяльних демократів. Ся ґрупа під його ідейним проводом перейшла еволюцію до комунізму й істнує тепер як Українська Комуністична Партія.

Ткаченко стояв на радянсько-комуністичнім становищи, себто, що формою політичної орґанізації держави має бути радянський принцип, а цілю заведенне **комунізму,** отже годився вповні з російськими комуністами.

Одначе був він рішучим **українським самостійником,** себто стояв на становищи, що Україна повинна творити **самостійну радянську републику,** і виступав проти тої влади, яку завели російські большевики на Україні, як проти влади окупаційної.

Від утворення Директорії до Камянецької катастрофи Ткаченко перебував на території, яка знаходилася під владою Директорії.

Коли большевики заняли всю Україну, Ткаченко з деякими однодумцями був арештований большевицькими властями в Житомирі і відісланий до концентраційного табору в Сернухові під Москвою. Тут він занедужав на тиф і помер.

„Боротьба", орган т. зв. „боротьбістів" (тих українських комуністів, які відділилися від партії соціялістів-революціонерів) донесла, що „в лікарні хорий страшно страждав, **жалівся на переслідування й катування".**

Віденська „Нова Доба", орган Закордонного Комітету Української Комуністичної Партії, помістила (ч. 12 з 22. мая 1920) посмертні згадки, які присвятила Ткаченкови київські українські комуністичні часописи згадала „Боротьба" і „Червоний Прапор" заложений самим Ткаченком як орган Української Комуністичної Партії. Всі сі часописи величали Покійного як заслуженого українського комуніста, жаліла над його смертю. Одначе ані „Боротьба", ані „Червоний Прапор" ані „Нова Доба" **не знайшли слів обурення і протесту проти убийників Покійного, російських большевиків.**

* * *

„Борітеся — поборете", закордонний орґан української партії соціялістів-революціонерів, який стоїть на радянсько-комуністичнім становищи, приніс у числі 2-ім (жовтень 1920) посмертну згадку про члена Центрального Комітету української партії соціялістів-революціонерів, **Кузьми Коржа.** Ся згадка зачинається отсими словами:

„Літом минулого 1919-го року у Київі трагічно загинув член Центрального Комітету нашої партії т. Кузьма Корж, **розстріляний київською чрезвичайкою.** Жертва підлої провокації, він чесно вмер, до останнього моменту сповняючи свій обовязок борця за визволенне українського народу".

Далі йде опис діяльности покійного. Кінчиться посмертна згадка словами:

„І наступить ще той час, коли Україна їгадає за сього свого кращого сина, що, замучений її ворогами, вмер, зоставшися їй вірним до останнього віддиху".

Хто се ті „вороги України", що „замучили її вірного сина"?

Се большевицька влада на Україні!

Та закордонний орґан української партії соціялістів-революціонерів **не знайшов слів обурення і протесту проти тої большевицької влади, яка замучила Кузьму Коржа!**

* * *

Уявім собі, що Ткаченко або Корж був би згинув з рук реакційної російської влади на Україні. Якими пламенними словами обурення і протесту були би згадали замучених катами України не тільки їх політичні однодумці, але все українське громадянство без ріжниці партій!

Або уявім собі, що Ткаченко чи Корж згинув би з рук влади Директорії, яка боролася з большевизмом. Які громи були би посипали їх політичні однодумці на таку українську владу, яка вбиває инакше думаючих синів України!

Але російські комуністи можуть спокійно вбивати Українців, — навіть **українських комуністів!** Партійні однодумці вбитих згадають про них, пожаліють, — але не скажуть, хто були їх убійники, не напятнують убійників. Невжеж у таку духову залежність від російських комуністів попали українські комуністи, що навіть мученицька смерть їх найблизших товаришів не викличе з їх серця крику обурення і протесту проти убийників?!

* * *

Недавно большевицька влада в Київі розстріляла за участь в орґанізації повстання визначного українського поета **Грицька Чупринку.**

Львівський „Вперед", орган української соціяльно-демократичної партії, помістив (ч. 172 з 29. вересня 1921) про Покійного нарис, який кінчиться так:

„На тлі сьогоднішньої дійсности та боротьби поезії Чупринки і його індивідуальність являються чимсь таким далеким, абстрактним, чимсь недосяжним. Ся дійсність і боротьба стягнула його з надземних висот та кинула в хвилі реального життя, вирвала перо з рук, вложила кріс — в кінці вбила. Не ми кермуємо життєм, а воно нами".

Стільки! Значить, — се „дійсність і боротьба" вбила Грицька Чупринку. Як се фільософічно сказано.

Правда, Грицько Чупринка брав участь в орґанізації повстання проти істнуючої большевицької влади на Україні, отже згинув як „контрреволюціонер". Та нехай і так! Та уявім собі, що на Україні була би инакша, не большевицька влада, прим. влада Головного Отамана Петлюри, і та влада розстріляла би за таку саму вину проти неї, якої допустився Грицько Чупринка проти большевицької влади, якого визначного українського письменника-комуніста. Чи тоді так само „Вперед" збув би його розстріл таким фільософуванням, як збув розстріл Грицька Чупринки?!

* * *

Війна й революція довела до якогось страшного занепаду моральне почутте, почутте справедливости серед українських політичних ґруп.

Коли після розігнання Центральної Ради і настановлення гетьмана Скоропадського Німцями гетьманські карні відділи, а так само відділи німецької й австро-угорської окупаційної армії, робили страшні виправи на селян: палила села, вішали і стріляли людий, а навіть живцем закопували їх у землю, — прихильники гетьманської влади і тоді і ще доси всіми способами стараються виправдати сі страхіття гетьманського режіму. Деякі галицькі гетьманці й доси при кождій нагоді нападають на мене за те, що я, ведучи перші два місяці гетьманської влади редакцію „Діла", виступав проти такого „будування української держави" гетьманською владою.

Часи змінилися і московські комуністичні окупанти, при помочи невеликого ґурту українських комуністів, яких большевицька Москва морально зломила і заставила служити своїм цілям, всіми способами виписує тих Українців, які стоять за державну самостійність України, хочби в політично-соціяльних питаннях вони були найправовірнійші комуністи, як прим. Ткаченко.

І знов тепер ліві українські ґрупи, ті, що миряться з теперішніми порядками на Україні не знаходять ані слова обурення і протесту проти убийників, які винищують цвіт українського народу.

За гетьмана монархістична Москва, що обсіла була всі уряди в українській державі, з своїми українськими помічниками, винищувала Українців за революцію. Тепер комуністична Москва, яка в дійсности панує над Україною, знов зі своїми українськими помічниками, винищує Українців за „контрреволюцію".

І „революція" і „контрреволюція" минутся і настане стан суспільної рівноваги. А з обезсилення України, яке робилося і робиться Москалями то в імя „революції", то в імя „контрреволюції", користати-ме Москва.

За часів гетьмана я боровся з такою сліпотою правих українських ґруп. Тепер кличу до українських лівих ґруп: Чому не протестуєте проти убійників?!

Гайдельберґ, 9. жовтня 1921.

Д-р Михайло Лозинський.

Остап Вільшина.

ТАМ, ДЕ ТУЖИТЬ КАЛИНА...

Там, де тужить калина, —
Жила моя родина.
Там дитинність я свою
Провів, немов у раю...

Там у літі, що днини
Біля тої калини
Щасливенький я гуляв,
Щастя-долі зазнавав...

Та в лихую годину
Нас пігнали в чужину...
Зайшов ворог у наш край
І занапастив мій рай...

Й ми блукали світами,
Обливались сльозами, —
Та ніхто нас не споміг.
Всяк знущався, як лиш міг...

Та одної ми днини
Повернули з чужини —
До родимого краю,
До коханого раю...

Прийшли в рідну оселю
Та — застали пустелю. —
Ані плота, ні воріт...
Хоч назад вертай у світ.

— — — — — — — —

Там, де тужить калина, —
Жила моя родина.
Там дитинність я свою
Провів, немов у раю...

15, VIII, 1921.

ІВАН ВАЗОВ.

Перед кількома днями помер найбільший болгарський письменник Іван Вазов.

Іван Вазов-Мінчов радився 1851 р. Брав участь у невдатному повстанню 1875 р. і мусів утікати до Ромунії. Вернувши до краю займався дальше політикою. 1880 року вибраний на недовгий час послом до румелійського „собранія". Належав тут до ґрупи Цанкова. Після державного перевороту 1886 р. (проти князя Александра Батенберґа), утік до Росії, де пережив літ кілька.

Вернувши вдруге до рідного краю посвятився літературі. Року 1896 вступив до кабінету Стоілова як міністер просвіти, але скоро залишив і це місце, відсунувся від політичного життя і працював виключно на літературному полі.

Писав поезії, повісти і оповідання. В повістях і оповіданнях малював життя болгарського народу (головно селян) на тлі історичних подій, закрашуючи їх сильно патріотизмом у боротьбі за волю. Славу здобув собі повістею „Подъ игото" (1894 р.), котру переложено також на українську мову п. з. „Під ярмом". Тут змальоване панування Турків над Болгарами, їх насильства і героїчні змагання больгарського селянства, щоб скинути зненавиджене турецьке ярмо. Повість гарна і жива, але не свобідна від сентаменталізму й ідеалізації.

В повісти „Нова земля" представляє перший період незалежної Болгарії.

Видав також кілька томиків патріотично-політичних і ліречних віршів.

З нагоди смерти Івана Вазова всі болгарські часописи вийшли в чорних обвідках, склепи й робітні зачинено, а день його похоронів оповіщено днем національної жалоби. Серце його буде перехование в національнім музею і в музей імени Івана Вазова буде перемінений той дім, в котрім він мешкав.

Богдан Лепкий.

УКРАЇНА ПОТРЕБУЄ СИЛЬНОЇ ВЛАДИ.

(Надіслана стаття).

У статті п. з. „Про „Варяга", який має спасти Україну" Др. М. Лозинський кінчить таким пророцтвом: — Формою української державности буде тільки республика.

Таке аподиктичне сказанне повинно підпертися фактами, а не тільки моральним пересвідченнем шановного кореспондента. Я, лично, годжуся цілковито із поглядом Д-ра М. Л., що висуванне особи Вишиваного на голову української держави є створеннем нової блудної дороги, котра може вивести якийсь гурт нашої суспільности на бездороже.

Але ніяк не можу погодитися із поглядом, що Україна мусить стати републикою відразу. А розумію цю републиканську владу так, як вона розуміється нині всюди. Значиться — демократична, де від президента до найнищого урядника — усіх вибирає народ на протяг якогось часу, передаючи їм обмежену виконавчу владу.

На мій погляд Україна потребує тепер такого чоловіка, як був у Англії Олівер Кромвел. Чоловіка зелізної волі і зелізної руки. Мальований президент, що буде забавкою ріжних партій ,що буде у всім параліжований парляментарними судорогами ,не потрафить збудувати кріпкої держави.

Україна моглаби стати тоді европейським Мексиком. Безупинні перевороти завалили би самостійність України.

На мою думку кождий добрий Українець є готов пожертвувати своєю личною волею і інтересами своєї партії, щоби тільки скріпити силу батьківщини.

І я знаю, що коли наші хлібороби будуть мали змогу вислати своїх відпоручників до державної думи, вони, навчені досвідом послідних пять літ, сотворять таку владу, яка буде мати диктаторську силу в своїх руках.

Чи це сподобаеся містам і промисловим робітникам, це річ підрядна. **Україна є край селян і вони мусять мати рішаючий голос.** Селянин потребує землі і спокою, щоби міг землю обробити. Землю вже має у своїх руках, а ще потрібує оборони, щоби нею хіснуватися. Він дасть жовніра, він дасть дачку, він підіпре цілою силою готу владу, що забезпечить його в посіданню землі і в пожиткованню плодів із неї.

Я міркую, що відновленнє гетьманської влади вже недалеке, без огляду ,чи це кому до вподоби, чи ні.

Гетьманство має за собою велику традицію, котра живе у серцях цілого народу. Дармо витрачують силу ці панове, що хотілиби змішати з болотом усю бувальщину нашого народа. Ніякі дулі на вербі не закриють факту, що Хмельниччина здобула нам волю. Імена Виговського, Дорошенка і Мазепи, українських гетьманів, це персоніфікація боротьби за нашу державність. А і найновіща гетьманщина, за Скоропадського, не полишила лихого спомину по собі. Це факт, а не голі слова, що Скоропадський лишив по собі повний державний скарб, около два міліярди карбованців у золоті та заграничній валюті. Він также заснував вісімдесять українських ґімназій, два університети і безліч шкіл по селах. Він почав орґанізувати кріпку українську армію і заводити гарні порядки по всій Україні. За короткий час гетьманування він показався добрим творцем української державної сили.

І мій погляд такий, що це велика шкода для української державности, що Скоропадський не удержався при владі. Я думаю, що і загал Українців нині вже добре бачить, яка важка помилка счинилася.

Чи український народ покличе назад до керми Скоропадського, чи ні, не беруся бути пророком. Але, коли Др. М. Л. рішучо каже, що форма нашої державности буде **тільки** република, я так само рішучо заявляю, що на мій погляд Україну жде гетьманщина.

А хоть як я лично люблю републиканську форму правління, я бажаю, для добра України, сильної влади із диктатором-гетьманом у главі.

Н. С.

НОВА ПОЛЬСЬКА ПОХВАЛА ДЛЯ РЕДАКЦІЇ „НАРОДНОЇ ВОЛІ".

Українці в Америці вже осудили виступи редакції ґазети „Народної Волі" проти українського правительства Галичини. Вони знають і розуміють добре, що се уїдання на правительство з волі народу української Галичини — се вода на млин польських наїзників на сей наш край.

Про се серед Українців нема вже жадного сумніву.

Хиба може ще найшлось би кількох невірних Томів, котрим се не ясно. Але гадаємо, що і їм очі отворяться, коли прочитають, як Поляки собі хвалять політичні забавки редакції „Народної Волі". Недавно були ми подали статтю американської польської газети „Ґвязда Полярна" де була похвала для тих політичних забавок „Народної Волі", корисних для Польщі.

Тепер подаємо другу статтю з тоїсамої газети, яка появилась в ній минулого тижня. Радимо особливо читачам „Народної Волі" прочитати її і так виробити собі безсторонний погляд про „політику" своєї газети.

Подаємо отсе ту вшехпольську похвалу в оригіналі і без зміни:

DOBRY ZNAK.

DUŻA CZĘŚĆ RUSINÓW W AMERYCE PRAGNIE ZGODY Z POLAKAMI.

"Narodna Wola" chłoszcze nachalność ukraińskich "hołodrańców".

Kto czytuje pisma rusińskie wydawane w Ameryce, ten wie, jak doniosłe znaczenie dla sprawy Małopolski mają obecnie stosunki polityczne pośród Rusinów amerykańskich. Walka pomiędzy gazetami rusińskimi, o której była wzmianka na łamach "GWIAZDY POLARNEJ", dochodzi właśnie do kulminacyjnego punktu.

Powód do owej walki, niezwykle gorącej, dała akcja bezczelnego pretendenta hajdamackiego Petruszewicza, który bawi się we Wiedniu i ogłasza się "kniaziem-rezydentem Galicji wschodniej". Zabrakło mu widać pieniędzy na hojne życie, więc przez swych hajduków zbiera on dolary od Rusinów amerykańskich, obiecując im w zamian zbudować "państwo ukraińskie" pewnie na Marsie.

Ale już i Rusinów nie tak łatwo oszukać. "NARODNA WOLA", pismo rusińskie wychodzące w Scranton, organ Ukraińskiego Sojuza Robotniczego, daje w numerze 107-ym z 15-ego września b. r. "hajdamackiemu" prezydentowi naukę, która mu się słusznie należy. Pisze "NARODNA WOLA":

"Bezczelność, kłamstwo i wieźliwość tych ukraińskich dyplomatów, którzy się znaleźli na bruku bez środków do życia, jest rzeczywiście szczytem i koroną żebrackiej profesji. Oni szydzą z robotnika, który się zadawalnia chlebem, cebulą i ciepłym kożuchem, a jednocześnie suną się do niego po pieniądze i jeszcze grożą różnemi karami temu, ktoby się odważył im nie pożyczyć. Mówią ci nasi duryświty, że nie dadzą ziemi w starym kraju tym, którzy im w Ameryce nie dadzą pieniędzy, — chociaż wszystkim wiadomo, że są to hołodrańcy, którzy żadnej ziemi nie mają, nie mieli i mieć nie będą. Ale zachciewa się im żyć lekkim sposobem, więc uciekają się do różnych chytrych 'dyplomatycznych' sztuczek. Poszli jak to mówią 'na seło ludyj duryty'."

Rzeczywiście godną jest podziwu odwaga rusińskiego redaktora, z jaką on biczuje bezczelnych oprawców hajdamackich, którzy pod pozorem wysokiej dyplomacji chcą od pracującego ludu rusińskiego zedrzeć skórę.

Jednak zaznaczyć należy, że redaktor "NARODNEJ WOLI" nie od samego siebie traktuje hołodrańców hajdamackich taką chłostą. On pisze w imieniu dziesięciu tysięcy Rusinów, członków Ukraińskiego Robotniczego Sojuza. To też nienawiść hajdamackich pyskaczy ze "Swobody" i "katolickiej" "Ameryki", organu ruskich popów, jakoteż "Dnipra" szmaty rusińskich odszczepieńców szyzmatyckich ku redaktorowi robotniczego pisma nie ma granic. Publicznie apelują oni do członków Ukraińskiego Sojuza Robotniczego, ażeby ci wydalili obecnego redaktora p. Boryska z redakcji "NARODNEJ WOLI". Atakują nie tylko owego redaktora, ale chcą zteroryzować każdego Rusina, który się nie godzi z ich pijaną polityką i nie chce dać centa na wybryki wściekłych kabanów hajdamackich.

Dla Ojczyzny podział ten Rusinów amerykańskich na owce i kozły ma bez wątpienia wielkie znaczenie. Nie będą bowiem wiedeńscy brukowcy hajdamaccy mieć środków na bruku londyńskich pejsaczy.

Z drugiej strony zauważyć należy, że jak widać nie wszyscy Rusini są wichrzycielami, hajdamakami i "borytelami" ziejącymi piekłem nienawiści ku Polsce i Polakom, że mieędzy Rusinami też są ludzie poważni, uczciwi, praktyczni i spokojni, którzy pragną dobra dla swego narodu i dążą do zbliżenia dwóch bratnich narodów. Co więcej, to częściowe otrzeźwienie ruskiego społeczeństwa trzeba radośnie powitać, jako jutrzenkę nowego pożycia dwóch narodów sławiańskich. Jest to dobry znak. Niedaleki widocznie ten czas, kiedy oszukiwany przez swych własnych szubrawców, lud rusiński przyjdzie do przekonania, iż polski naród tylko dobra i szczęścia mu życzy szczerze i serdecznie i radośnie rzuci się w objęcia Polaków.

Pożałowania godnym jest fakt, że prasa polska i społeczeństwo tak mało się interesuje ruchem rusińskim w Ameryce. Można na tem polu zdziałać bardzo dużo, a bardzo dużo rzeczywiście pozostaje do życzenia. Droga do wspólnego porozumienia już jest utorowana. Trzebo tylko z naszej strony rozsądnie i uważnie uplanowanej działalności. Trzeba wzmacnić węzły miłości i przyjaźni między narodem polskim i rusińskim ludkiem. Trzeba otworzyć oczy tej już nielicznej grupie Rusinów, którą ujęli w swoje pazury rozbestwione hyeny hajdamackie, że Galicja przy Polsce była od niepamiętnych czasów i na wieki przy Polsce zostanie, a kto inaczej myśli, ten albo warjat, albo skończony osioł. Zrobić to nie trudno, kdyż większość Rusinów amerykańskich czytuje polskie gazety.

Aby czem prędzej nastąpiło ogólne otrzeźwienie rusińskiego ludu tak w Ameryce, jak i w Małopolsce, a szlachetny i wspaniałomyślny naród polski zapomni mu i przebaczy wszelkie stare urazy i gorąco go przyciśnie do swego szczerze miłującego serca i ochroni go od wszelkich wrogów.

Bo święta to i niezbita prawda, że Polska, Ruś i Litwa, to jedna modlitwa.

ТЕПЛО Й ЗИМНО НА ЗЕМЛІ ТА ІНШИХ ПЛАНЕТАХ.

Ріжниця між температурою на нашій планеті Землі а на інших небесних планетах є дуже велика. Найбільше зимно на землі виносить 73 степені (є воно часом на Сибірі), найбільша горяч доходить до 52 степені (на пустині Сагарі). У нас в Середній Европі доходить зимно до 25 а тепло до 30 степенів. Коли би горяч дійшла до 80-ти степенів, отже коли би ще в двоє приблизно збільшилася спека, яка буває в нас в найгорячійше літо, то на землі вигинуло би все: ростини, звірята і люде, бо ростинний і звірячий (отже й людський) білок стинається при 80 степенях тепла.

В середині землі тепло збільшується що 35 метрів в глиб о 1 степень. В найглибшій копальни вугля на Горішнім Шлеську, якої отвір виносить 1.959 метрів, горяч виносить понад 69 степенів. Чим глибше до осередка землі, тим горячійше, на яких 3—4 кільометрів вже кипить вода а в самій середині страшна горяч: 182 тисячі степенів. Там все горить огневна лява, яка часом вибухає на поверхню землі і тоді повстає вулькан.

На планеті Марс пересічна температура виносить 40 степенів зимна. Отже там ще можуть жити якісь сотворіння і ростини, коли те зимно не доходить до 80 степенів. А цього ще не знати. На Меркурію велика горяч: 200 степенів. Коло сонця жара виносить 6.000 степенів. Полярна звізда, Веґа і Зета мають ще вищу температуру. Але вони ще цілі горять, так як горіла наша земля перед міліонами літ.

ФАРИСЕЇ.

(Спеціяльна кореспонденція з Европи).

„Голосъ Россіи" (ч. 779) доносить: У варшавських диплоьматичних кругах ходять слухи, що тутешний французький посол, з припоручення Бріяна передав польському правительству ноту в справі Східної Галичини. В ноті цій кажеться, що рішення Ліґи Народів не виключає офіціяльної інтервенції в цілі привернення ладу у Східній Галичині.

Тому то французька нота радить Польщі випередити події і заки наступить рішення Ліґи Народів дати Східній Галичині таку автономію, яку запроєктував Гіманс для Вильни.

Розуміється, що автентичність цеї вістки не певна і взагалі не легко провірити, чи таку ноту справді передано польському правительству, чи ні. Але на всякий спосіб видно, що стріл Федака не минув без вражіння. Годі предвидіти наслідки, які він за собою потягне, то одно можна вже нині сказати, а саме що справу Східної Галичини він рушить з мертвої точки.

Франція дає знак Польщі, щоб вона не перетягала струни. Краще трібувати по доброму развязати питання, ніж на всіх пунктах (Шлеск-Вильна-Львів) потерпіти погром.

Але сумніваємося, чи Східну Галичину можна підійти обіцянкою якоїсь навіть далекоідучої автономії. Анґлія дає Ірляндцям майже цілковиту самостійність, а вони якось не дуже спішаться.

Гадаємо, що і Галицькі Українці не дуже ласі на польську автономію, засмакувавши гараздів, які дає польська держава. Вони хочуть одного — щоб Поляки забралися що найменше поза лінію Керзона, а тоді що йно будуть вони з Польщею говорити.

Що нове польське правительство, котрого мимоходом кажучи, вік дуже короткий, не іґнорує рад Парижа, ци видно зі слів премієр-міністра Поніковського. В розмові з представниками преси заявив він, що **його правительство зверне особливу увагу на охорону національних меньшостий у Польщі** і забезпечить їм ці права, які ґварантує конституція. „Тою дорогою, — сказав Поніковський — збудемо внутрішну консолідацію і скріпимо державу".

Це говорить премієр міністрів, а сойм приймає, дня 1-го жовтня, ухвалу, що польська републіка не може зґодитися на проєкт Гіманса, не вислухавши голосу населення. Без плебісциту вирішення справи Вильни булоби небезпечним для мира на східних границях польської републіки.

А ґенерал Желіґовскі, не оглядаючись на Ліґу Народів і не чекаючи навіть нього плебісциту, котрого ніби то домагається польське правительство, скликує собі сойм у Вильні.

Нема сумніву, що колиб справу Східної Галичини рішено на тих самих основах, на яких рішено Виленське питання, то у Львові явивбися польський ґенерал (Іващкевич), котрий почавби тут таку саму комедію, яку грає Желіґовскі у Вильні.

Тому то Ліґа Народів, коли їй справді залежить на вирішенню всіх оттих питань, що спинюють привернення дійсного миру в Европі, повинна поставитися поважно до Польщі і не позволити їй на дальші коштовані і так дуже небажані експерименти.

Український народ скаже теж своє слово. Це певно.

Verax.

НА ПАРОПЛАВІ.

—о—

Дунай... Прадавній наш Дунай,
Оспіваний в сумних мотивах...
І серце плаче: рідний край
Встає в невиспіваних співах,
Дунай... і сум на чужині
Іржою серце точить кволе...
Туди, де вмерли вже пісні,
Несси нас, змучена доле!—
На хвилях сивого Дніпра
Спливе наш сум у синє море,
І смерти чорная мара
Умить покине серце хворе.
У шумі вільних знову хвиль
Знайдемо силу і завзяття.
Туди-ж, туди летім звідсіль,
Несім нудьгу свою, о браття!
Нема більш сили і снаги
Кляссти, дивившися без краю
На в камінь куті береги
Колись ще вільного Дунаю!...

П. Стах.

ДО ТОВАРИСТВ, БРАЦТВ І СЕСТРИЦТВ З ДЖЕРЗИ СІТИ І ОКОЛИЦІ.

На день 11-го падолиста б. р. припадає свято закінчення світової війни і того дня починається у Вашінґтоні конференція міжнародного розоружження і на той власне день ініціятори задумали устроїти Велике Манiфестацiйне Віче. Дня 27-го жовтня 1921. в тій справі зійшлись слідуючі представники: від відділу 4-го Укр. Н. Союза Йосиф Крайник, Семен Кусень і Михайло Медвідь; від відділу 25-го Укр. Н. Союза, Осип Логин і Андрій Савка; відділ 70-тий У. Н. С. і Народний Дім (долина міста), Петро Дубовецкий; відділ 170-тий У. Н. С., М. Рось; відділ 391-ший У. Н. С., і Укр. Хор Г. Павлик; від парохії і від Провидінія, о. А. Улицький; від Тов. Будівельно-Позичкового, Іван Вдовіцький. Ліґа Ам. Укр. Горожан, П. Дмитрів. — З огляду на вагу справи, зібрані ухвалили зарядити в тій цілі другі **наради на день 30-го жовтня 1921. в неділю по Богослуженню** і завізвати п. Урядників всіх українських Товариств, Братств і Сестрицтв, щоби спільно обговорити так важну справу. Час короткий а справа пекуча, тож явіться як один!

Комітет Інніціятиви.

В ТРІВОЗІ.

Понад Дніпром літає пісня моя...
Засни, серце засни!...
Не пісня моя —
То чайка кигиче,
Ридає кличе
Дітей із чужини...

Понад степами лине думка моя...
Мовчи, серце, мовчи!...
Не думка моя, —
То гайворон кряче:
„Прокинься, козаче,
Гартуй, гостри мечі!..."

Понад селом рокоче в хмарі мій крик...
Радій, серце, радій!...
Гей, будить мій крик
На бенкет кривавий:
„Ставайте до лави, —
Ще бусурмен не зник!..."

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З „ОЙЧИЗНИ".

(Малий фейлетон).

Ґенерал Галєр (розуміється, яснє-преяснє блищонци) подався до димісії. І хто з нас не знає Галєра, якому Франція зібрала і добре вивінувала армію? Запитайте в якім будь селі в старім краю першу-ліпшу дитину, чи чула що про „Галєрчиків", а вона вам оповість цілі томи про тих „від холеря". (Леґіони Пілсудского прозивано в Галичині „спід сучки"). Запитайте першого ліпшого чоловіка в селі, а він вам розповість, як нищили ті „від холери" хлопське майно, як шукали по горшках за „машиновими крісами", як випорожнювали людські скрині, як обкладали нагаями безборонне населення „нищучи большевизм". Запитайте наших Стрільців, що попали в полон тої „правильної армії", а вони вам розкажуть, як з них обдирали ті Джінбісханові діти останну одежину, як не жалували їм прикладів і нагайок, як заставляли їсти землю клячучи: „хцялесь, кабане земі польской? на єдз"! — Запитайте наших інтернованих, а вони вам скажуть, як заховувалися з ними ті діти ґенерала Ірода; вони скажуть вам, як 70 літних старців гонилося десятки миль пішки, як мучено їх голодом, як бито, знущуванося над ними, скільки вигинуло їх... невинних. Запитайте наших Гуцулів, як ті „рицержи" у них господарили, а вони вам таке розкажуть, що прямо вірити не хочеся, що се люди так робили. Та чи справді вони людьми ті „оброньци ойчизни", що таке казали робити і робили?

Кождий Українець знає Галєра і його „валечних"; не забудеся їх ніколи, як незабулося нападів Татарів. А з нагоди його димісії желаю йому, щоби йому так легко дихалося і так добре жилося, як жилося і жиєся українському народови в східній Галичині під польською „опікою".

—

По Вітосови вже давно місце застигло. Пішов на пенсію і думає, чи польська марка тому падає, що „ойчизна курчи сен", чи „ойчизна курчися" тому, що марка падає. На його місце засів вже професор техніки, Поніковскі. Польщі і такого треба. Техніка польських марок потребує доброго майстра, котрий би і добре гайцував, і поладив і помастив як слід машину, а то не зможе вже більше друкувати тих „грошей". Вітос мастив ту машину як міг, а в кінци таки кинув ціле ремесло і каже, що волів вдома мастити віз і теліжки, ніж ту машину, що бє марки, що волів навіть пасти в дома свою череду, ніж бути пастухом такої череди, як нинішна Польща. І дійсно треба моцного майстра, щоби вирукувати денно 170 міліонів марок. І новий директор фабрики польських марок Міхальскі мусить добре пріти, щоби видрукувати стільки дрантя.

— — — — — — —

Та не думаймо, що „ойчизна" вже стратила надію на... американські доляри. Ціла Варшава говорить, що Америка аж проситься позичити Польщі 150 міліонів долярів. Се на польські „папери" така величезна купа смітя, що ним можнаби закрити цілу „од моржа до моржа" (та ойчизна вже без того засмічена), а обернувши се на паливо, малаби Польща цілу зиму палити.

— — — — — — —

На польській границі в Тешині винайшли польські діти нову забаву: перед приїздом поїзду стоять діти перед зелізничою рогаткою; коли потяг надходить і рогатка замикаєся, діти наліплюють польські марки на дручках рогатки. Коли потяг переїде і рогатка підноситься, підноситься з дручками і наліплена марка, а тоді діти кричать: „марка ідзє до ґури! нех жиє марка!"

Так! так! погані часи настали! Нині злодії кешонкові вже навіть не хотять красти польських марок. Нині злодій, коли витягне з чужої кешені мошонку з поьськими марками, то не досить, що жбурне тою мошонкою властителеви в очи а ще й дурниць йому наговорить. Так мало бути недавно в Тешині, де злодій знайшовши в украденій мошонці лише польські марки, кинув її властителеви назад зі словами: „ви люмп! ви обманець! що за дурні жарти?! Думаєте, що я краду свій час? не знаєте що час то гроші?" Де инше бувби за той час щось „заробив".

Нині вже фалшівників польських марок засаджують не до арешту, а до дому божевільних або під „курателю", бож се очевидна власна руїна! Нині в Варшаві, коли хочете знайти покій в готели і дасьте за се 20.000 марок „трінкґельду" чи „тіп", то вас висміють. Так! так! погані часи!

Прийшли нові міністри і зачали „нову політику". Покричали в сторону Москви, Москва відкричалася, побрязкали трохи шаблями одні і другі і мир запевнений, бодай на тиждень — два. А там „якось то бендзє". Троцький зробив маневри червоної армії, Польща покликала два річники до війска і... мир вратований.

А мимо того якось „ойчизні" не ведеся. Вже й опікунка Франція зачинає боком дивитися. Виирався Фош на маневри до Варшави а заїде до Ню Йорку. Сама опікунка радить вже Польщі дати „автономію" східній Галичині, а то як справа прийде знов перед цілу Антанту, то готово паскудно скінчитися... З тої „автономії" вже давно вороці сміються.

Та Поляки не сміються. Вони сваряться про те, чи куля Федака улба призначена для Пілсудського чи Ґрабовського. Ми порадили би „сусідам" думати красше про те, що було причиною тої кулі. Ми порадили би польським „ясноблискучим" заперестати вже раз свої божевільні мрії про „польську" східну Галичину і погодитися з тим фактом, що скорше чи пізнійше вони звідтам вилетять. Ми порадили би їм не дивитися на Українців через окуляри „Слова Польского" як на німецьку інтриґу, о се колись боком їм вилізе. Ми порадимо їм не перетягати надто струни, бо урвеся, не уживати меча, бо сей має два вістря.

Український нарід не знає нині жадних „автономій", а лише „самостійність". За те жертвували життя тисячі героїв. Наше гасло усе те саме: проч з наїздниками!

Юрко.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ДОПИСІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Протест проти „Народної Волі" і заложенне Ліґи Американсько-Українських Горожан.

Дня 23. жовтня б. р. після Служби Божої в українській греко-православній церкві зійшлися наші громадяни на заповіджені загальні збори в справі бондів Національної Оборони, щоб довершити цего великого діла. Зборами проводив предсідатель п. Григорій Дорощенко, а реферати про значінне Національної Позички виголосили о. Л. Весоловський і п. Шкільний. Цей послідний напятнував підлу роботу часописи „Народна Воля" і її редактора Бориска, котрого польська преса величає за зраду українського народу. Бесідник вивів перед зібраними поганої марки роботу новомодних запроданців, як також поставив внесенне, щоби члени Укр. Роб. Союза заслали негайно протест до головної управи Укр. Роб. Союза та домагалися негайного прогнання зрадника редактора, котрий хоче говорити іменем 10.000. членів, хоч уповаження від них не має. Присутні члени вище згаданого Укр. Роб. Союза вповні згодилися виготовити того рода протест, як також накликувати і другі відділи до заперечення підлого діла, яке погано може відбитися на членах У. Р. Союза і на українськім народі.

При кінци зборів присутний на галі п. М. Л. пояснив присутним, що добрим і похвальним ділом було би заложити при тутешній громаді Ліґу Американсько-українських Горожан та бувших жовнірів, на що присутні радо згодилися, чого вислідом було вписанне понад 50 членів та вибір тимчасового комітету. Комітет цей прийшов до висновку, щоб скликати осібні збори в цей справі та оголосити ширші загальні збори на неділю, 30. жовтня б. р., в церковній галі під числом 35 Мортон Стріт, Нюарк, Н. Дж., після Служби Божої.

Тож проситься всіх щирих горожан Українців та Українок взяти як найчисленнійшу участь в нашу користь і силу на чужині.

ЗА КОМІТЕТ:
Никола Морад,
член У. Н. Союза.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Незрілість тутешних Українців.

Про нюарську кольонію мають позамісцеві Українці понятте, що це одна з передових українських громад в Америці.

І дійсно, нюарські Українці, завдяки своїм щирим і трудящим народним провідникам, нераз були в рядах перших громад під зглядом просвітної, політичної та гуманітарної роботи.

Также в боротьбі з жидівсько-московською большевицькою заразою місцеві Українці зсолідаризувались о стільки, що з Лейбових аґентів осталося лише кільканайцять недобитків.

Однак і ті большевицькі недобитки наносять ще українській громаді в Нюарку велику шкоду.

Помимо сего, українська громада на се ніяк не реаґує.

Стає незрозумілим, щоби на таке число свідомих Українців в тій місцевости ніхто не завважав цеї шкоди, яку наносять большевики, хоч це так яскраво впадає в очи.

Мова тут про українські театральні вистави.

Нюарській громаді є доволі звісна невелика зґрая робітничих трутнів, що то днями і вечерами висиджують на степенях Українського Робітничого Дому і на паках, які стоять перед Українською Торговлею.

Переходячі мали нераз нагоду чути, як та зґрая обкидує найбруднійшим болотом кождого українського діяча, письменника, чи поета — без розбору, і найїдкійшою їдиою плює на всі ідеали української нації.

Отта то брудна збиранина, котрої мрією є бездільне і безжурне життє, від початку сего сезону виставляє що суботи і неділі ряд українських представлень.

Українська публика іде масами на ці пожалування гідні „спектаклі" і, платячи по 40 і 50 центів за тікет, в думці собі не має, що цими грішми годує їдовиту гадюку, котра люто кусає здорове тіло українського орґанізму.

Чи засліплена великою любовю до рідної штуки українська публика не здає собі справи з того, що дохід з тих „спектаклів" іде на удержанне московської чрезвичайки на Україні та на видаванне орґану Лейбових аґентів, „Протиукраїнських Щоденних Вістий"?

Бо колиб українська публика здавала собі з цего справу, то певно що не булоб ні одного свідомого Українця присутного на цих „спектаклях", уряджуваних московськими запроданцями.

Не менче дивує це, як українська громада в Нюарку може терпіти, щоб українське мистецтво так нівечилося всілякими непокликаними жидівсько-московськими заволоками, ріжними безталанними, бражниками і подібними темними індивідуами, котрі ненавидять все, що українське, плюють і насміхаються з українських письменників — тихсамих, котрі писали ці нещасливі драми, над якими ці нікчеми так знущаються.

Відай Українці в Нюарку не всилі здобутися хоч на стільки морального чуття, щоби вшанувати своє рідне мистецтво, свої найбільші народні святощі, не дозволяючи всяким московським зайдам знущатись над українською штукою.

Не участию своєю, але загальним і солідарним **бойкотом** повинні стрінути свідомі Українці кожде представленне, устроюване московськими аґентами, і кожду иншу їх роботу, шкідливу українській справі.

Тільки безоглядною і безпощадною боротьбою можна позбутися рака, який точить тіло української громади в Нюарку і нищить здобутки „Українського Робітничого Дому".

В Нюарку є чейже доволі знаменитих українських драматичних сил, котрі могли би зорґанізуватись і давати театральні вистави на підмогу українським народним просвітним чи гуманітарним інституціям в краю, котрі витягають до нас руки о поміч.

Обсерватор.

—o—

ШІКАГО, ІЛЛ.

Послухайте, добрі люди!

Хлопці, алярм! Хлопці, алярм!
Вже найблизший час;
Наступають на три шляхи
Поляки на нас!

(З української воєнної пісні).

Я щойно недавно приїхав тут зі старого краю, з села Теофіпільки (Краснопільки), бережанського повіту. Я мусів покидати свою рідну землю, бо не міг стерпіти, як Ляхи збиткуються над нашими родичами, братами, сестрами і дітьми; як вони страшенно катують наш український нарід!

Ляхи завели собі у нас панщину. Люди мусять робити на ляцьких панів задармо. Хто не хоче йти на роботу до панського двора, тому дають 25 нагайок; а як котрий утікає, то за ним, мов за собакою, стріляють. Коли я втікав з того пекла, то Ляхи пустили за мною 4 стріли з револьвера, але я таки втік.

Я вас, дорогі мої земляки, прошу і молю: Ратуйте тую нашу Неньку Україну, най вона не стогне в ляцькім ярмі, най Ляхи не мучать і не мордують нашого бідного народу!

Яких способів уживають ляцькі наїзники, щоби винищити наш нарід, і як вони ті діявольські способи переводять в діло, сего я вам описати не годен, бо се переходить людську уяву і сили.

Ляхи забирають від нас усьо збіже, корови, коні і всю худобу, а як забракне худоби, то беруть домашну птицю.

Прийшов до нас один ляцький жовнір і верещить до мене: „К.... ці мацы! Ту я зоставіл комісьне куркі!" Вилаяв мене, вилаяв, а відтак забрав мої кури і пішов дальше рабувати наших бідних хлопів.

Що Ляхи хочуть, те з нами й роблять, та ще нам матіркують; але як зайдуть до хати якого Поляка, то говорять з ним инакше і його не нищать.

Нашу любу і дорогу земленьку, на котрій Українці стільки свого поту і крови проляли, Ляхи парцелюють межи мазурів і гуральців зпід Кракова. Ті ляцькі кольоністи дістають задармо зелізничі поїзди і всяку поміч при будові господарських будинків. А як наші люди ходили до ляцьких панів за полем, то вони вигнали їх зі словами: „Вам поле не належится!" Ну, а яким правом ся наша земля належиться всяким мазурським заволокам?! Українці за ту землю свою кров проливали і своє життє тратили, а тут прийшов польський Йонтек тай стає господарем на нашій рідній землі. Чи се справедливо?...

Я служив при війську 4 роки. Був в Італії, в Сербії, в Румунії — але ніде не бачив такого поганого народу як проклятi Ляхи. Всі пекольні сили, всі чорти і відьми на світі не могли би придумати стільки жорстоких способів, скільки придумали їх „культурні" Ляхи на винищенне нашого народу.

Ляхи покасували всі наші школи, заказали видавати українські газети і карають тяжко тих, котрі мають відвагу ті газети читати. Один Українець не може навіть поскаржитися перед другим Українцем на свою біду і горе, бо Ляхи зараз кажуть, що „українські кабани бунтуються".

Люди добрі! Земляки мої дорогі! Перенесітся на хвилечку в положенне своїх рідних у старім краю і дайте їм помічну руку. Старайтеся всіми силами вирвати наш нещасний люд з ляцького ярма. Вірте мені, що ліпше нам бути під чортом, ніж під Ляхом!

Купуйте, браття і сестри, бонди нашої галицької держави і визволяйте хрещений нарід з кіхтів жорстоких ляцьких чортів. Уже нам ліпше головою наложити, ніж у такім страшнім пеклі жити!

Зглянься, український народе, над своїми каліками, вдовами і сиротами та над тими скитальцями, що загибають марно на чужині, аби не дістатися в руки лютого Ляха-ката. Не забуть, мій добрий народе, і за тих своїх народних героїв, котрі своїми грудьми наш край перед вором засланяли, а, ідучи в бій, весело і грімко співали:

Атамане, атамане,
Рідний батьку наш,
Ми з тобою і до бою
Підемо всі враз.

Хлопці, алярм, хлопці, алярм,
Вже найблизший час;
Наступають на три шляхи
Поляки на нас.

Ми до штурму, ми до штурму
Баґнет наложім,
Даймо сальву, крикнім „гурра!"
І вперед біжім.

Дали сальву, дали сальву
І вперед пішли;
Обізвались вражі зойки,
Ляхи смерть знайшли.

Михайло Перцак.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КУРТІС БЕЙ, МД. Петро Куречка, член 81. відділу, як в протягу 30 днів не зголоситься на адресу секретаря, то зістане виключений з братства. — A. Chimiak, Box 75, Curtis Bay, Baltimore, Md.